

Wat is een kennistafel?

Wat weten we al en waar moeten we nog aan nieuw onderzoek werken?

Wetenschappelijke kennis en onderzoek kunnen veel bijdragen aan de kwaliteit en de verbetering van het onderwijs. Hiervoor is het wel nodig om goed zicht te hebben op de belangrijkste kennisvragen van leraren, schoolleiders en bestuurders. Ook moet wetenschappelijk onderzoek goed aansluiten bij vraagstukken uit en toekomstige ontwikkelingen in de onderwijspraktijk.

Het formuleren van kennisvragen, het uitzoeken wat er al aan kennis uit onderzoek bestaat en het in kaart brengen van welk nieuw onderzoek nodig is vergt een dialoog tussen onderwijsprofessionals en onderzoekers. Een kennistafel organiseert dit gesprek.

Samen aan de Kennistafel

Een Kennistafel brengt de beste experts uit het onderwijs en het onderzoek bijeen. Het is een manier van werken waarbij belangrijke vraagstukken uit de onderwijspraktijk verder verkend en uitgediept kunnen worden. Zo wordt de kennisbehoefte van het onderwijs niet alleen van achter het bureau bepaald, maar in co-creatie met professionals uit het onderwijs en onderzoeksinstellingen. 'Aan' de Kennistafel hebben namelijk zowel praktijkexperts als wetenschappers een plaats. De PO-Raad en het NRO hebben vier Kennistafels opgericht die zich bezighouden met de volgende onderwerpen:

- Effectief leesonderwijs
- Ontwerpend en onderzoekend leren
- Gepersonaliseerd leren met ICT
- Nieuwkomersonderwijs

Vergroten van kennisbenutting door onderwijspraktijk

De leden van een kennistafel komen meerdere keren per jaar bijeen om gezamenlijk vast te stellen wat de belangrijkste kennisvragen vanuit de onderwijspraktijk zijn rondom het betreffende thema, welke vragen er al beantwoord kunnen worden met beschikbare kennis uit wetenschappelijk onderzoek, welke vragen er nog beantwoord dienen te worden door wetenschappelijk onderzoek en hoe de verspreiding van relevante kennis het beste georganiseerd en vormgegeven kan worden om zo de kans op kennisbenutting door onderwijspraktijk te vergroten.

Kennistafel Effectief Leesonderwijs

De recente Staat van het Onderwijs laat zien dat de meeste leerlingen in groep 8 het fundamentele leesniveau (eenvoudige teksten over alledaagse onderwerpen kunnen begrijpen) behalen en dat zo'n driekwart van de leerlingen ook het zogenaamde 'streefniveau' bereikt, dat nodig is om langere teksten diepgaand te kunnen verwerken (Inspectie van het Onderwijs, 2018). Hoewel dat laatste cijfer boven de beleidsambitie van 65 procent is, betekent het nog altijd dat zo'n kwart van de leerlingen over te weinig leesvaardigheid beschikt om de complexere teksten die ze op de middelbare school moeten gaan lezen te kunnen begrijpen. In het voortgezet onderwijs lijkt het leesniveau af te nemen. Zo laten recente

resultaten van het internationale PISA-onderzoek (Gubbels, Van Langen, Maassen, & Meelissen, 2019) zien dat het leesbegrip van Nederlandse vijftienjarigen inmiddels tot onder het gemiddelde van alle deelnemende landen is gedaald. Een kwart van de leerlingen is zelfs 'laaggeletterd'.

Diepgaand lezen is essentieel voor een succesvolle *onderwijsloopbaan* (Onderwijsraad en Raad voor Cultuur, 2019): in veel vakken moeten leerlingen complexe teksten verwerken om leerstof tot zich te nemen en domeinkennis op te doen. Een beperkte leesvaardigheid staat daarom schoolsucces en dus ook *maatschappelijke kansen* in de weg. Een goede leesvaardigheid is bovendien essentieel om te kunnen functioneren in een *gedigitaliseerde samenleving*. De cognitieve processen die gepaard gaan met diepgaand lezen zijn cruciaal voor de verwerking van digitale teksten: efficiënt informatie zoeken op het web vraagt van gebruikers bijvoorbeeld dat ze accurate voorspellingen kunnen doen over de plaats van relevante gegevens en de geloofwaardigheid van die gegevens kunnen beoordelen.

Veel leerlingen zijn maar weinig gemotiveerd om te lezen: internationale studies zoals PISA en PIRLS (Gubbels, Netten, & Verhoeven, 2017; Gubbels et al., 2019) laten zien dat Nederlandse leerlingen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs in vergelijking met leerlingen uit andere landen maar weinig plezier hebben in lezen. Bijna de helft van de Nederlandse middelbare scholieren lijkt zelfs een uitgesproken aversie van lezen te hebben. Zwakke lezers lopen het grootste risico op zo'n leesweerstand: een beperkte leesvaardigheid vermindert het zelfvertrouwen en daardoor de motivatie om te lezen. Ongemotiveerde leerlingen lezen weinig, waardoor ze nauwelijks gelegenheid hebben om hun leesvaardigheid te oefenen. Zo komen ze in een negatieve spiraal terecht (Nielen, 2016).

Deze ontwikkelingen leidden ertoe dat eind vorig jaar de noodklok werd geluid: de Onderwijsraad en Raad voor Cultuur (2019) riepen op tot een 'leesoffensief', een advies dat werd overgenomen door de ministers van onderwijs (Van Engelshoven & Slob, 2019). De ministers pleiten voor een "krachtiger en meer samenhangende leesaanpak", waarin veel aandacht is voor leesplezier. De vraag is hoe zo'n aanpak eruit zou moeten zien.

Er is de afgelopen decennia veel wetenschappelijke kennis ontwikkeld over de voorwaarden voor een goede leesontwikkeling en effectief leesonderwijs (Houtveen, Van Steensel, & De la Rie, 2019). Een doel van deze kennistafel is om met kennis- en onderwijsprofessionals te bepalen hoe deze kennis (nog beter) in de praktijk van het leesonderwijs kan worden ingezet. Tegelijkertijd leiden actuele ontwikkelingen, zoals de hierboven gesignaleerde leesweerstand, tot nieuwe vragen. Een tweede doel van de kennistafel is om met beide groepen professionals te bepalen welke vragen nader onderzoek behoeven.

Wil je nog meer weten over de kennistafel 'Effectief leesonderwijs' kijk dan op het platform samen onderzoeken:

<https://www.platformsamemonderzoeken.nl/samenwerkingsrelatie/kennistafel-effectief-leesonderwijs/>